די פאַרבאַטענע ליבע

אַ חעכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון אידישן פאַמיליען לעבן אין אַמעריקע

פון א. ר.

(פאָרזעצונג)

— איך מיין נאָך פראָסט: עס לוינט ניט זיך נעמען צום הארצן צו ליב אזא אייגענע ווי סיידי...

— וועקסלער! — האָט זיך דיינו אויפגעשטעלט.

— וואָס איז? — האָט זיך וועקסלער ניט דערשראָקן פאַר אים — דו ווייסט ניט ווער זי איז? זי ווייסט ניט וואָס עס איז אזוינס ליבע... דו ביסט טאַקע אז זי האָט דיך ליב געהאַט?

דיינו האָט אויסגעשטעלט גרויסע אויגן:

— וואָס רעדסטו? נעווייס...

וועקסלער האָט זיך צעלאַכט:

— זיי נאַאיוו, דו ביזט. פריינט מיינער! אזא מיידל ווי סיידי ווייסט ניט פון קיין נאַאיווער ליבע... זי איז פון נאָר אַן אנדער פאַרט... האָסטו געזען א פשוט ארבעטס מיידל זאָל קאָנען טראָגן אזעלכע קלידער? זאָל האָבן אזעלכע בראַסלעטן? דו זאָלסט ניט נאַר... זי איז דורכגעטריבן. זי ווייס אזוי ווי דו טוט. אלץ איז ביי איר אויסגערעכנט... זי האָט געמיינט ניט קיין ליבע...

— וואָס דען האָט זי געמיינט?

— זי האָט געוואוסט, אז דו ביזט א רייכער.

— דאַרבער.

— האָט זי געוואָלט דיין געלט...

— פאַר וואָס זשע איז זי פלוצלינג אַוועק?

— ווייל איך בין געקומען...

— וועקסלער האָט דאָ געטאַכט אזא פנים, כיט אזא שמייכל, ווי ער וואָלט געוואוסט זייער ווייטקייט זאַכן:

— זי האָט פאַרשטאַנען, אז איר ביזט אַ פאַרשפּילט... זי האָט פאַרשטאַנען אז איך בין געקומען אהערצו ניט אומזיסט... אזן הער מיך אויס: דו ביזט אזוי נאַאיוו... דו פאַרשטייסט דאָך נאָרניט. פאַר וואָס דיינקסטו בין איך אהער גלייך געקומען? איך בין געקומען כדי צו האַטעווען אַ פריינט פון הער לעצטער סצענע. וואָס איז צווישן אונז פאַרגעקומען, איידער זי איז אהער געפאָרן?

דיינו איז געשטאַנען ווי צעמישט. ער האָט קיין נעקאָנט באַגרייפן וואָס זיין חבר רעדט צו אים.

— האָט זי דיר דערציילט פון דער סצענע?

— וואָס פאַר א סצענע?

— האָט זי דיר נאָרנישט ניט ערציילט?

— נאָרנישט.

— נו נעווייס... א נאַר וועט זי זיין? זי וועט דיר גיין דערציילן?

— אבער וואָס איז געווען?

וועקסלער האָט זיך געזעצט אויף דער באַנק, האָט געשמייכלט מיט זיין סאַרקאַסטיש שמייכעלע וואָס האָט געשריען א קול אזן זיך געזעצט: "ניין, ס'קען ניט זיין..."

אין וועקסלער האָט ווייטער דערציילט. האָט גערעדט מיט גלאַטיקע ריידעלאַך. דערציילט ווי ער האָט זיך געגנומען קרינען מיט איר, ווי ער האָט איר געזאָגט, אז עס איז ניט שיין אזוי אַפּצוגאַרן א מענטש...

— כ'האָב איר געזאָגט: מילא, וואָס דו ביזט ביזטו, אבער אזוי חזק מאַכן פון א מענטש, אזן מיין א פריינט — דאָס וועל איך ניט דערלאָזן.

אזן זי האָט זיך געהאַלטן ביי אירן: זי וועט פאַרן אהער... וועט כאַן וואָס איר וועט גלוסקן אזן טאַטער וועט עס גיין אויך מיטן טאַטן זיינעם וואָס קאָן זיך אַמאָל איינ'עקשנ'ען וועט זי נעמען וואָס זי וועט קאָנען...

דאָ האָט שוין דיינו ניט אויסגעהאַלטן. ער איז חבר דערט צו אים.

— האָט זי דיר דערציילט פון דער סצענע?

— וואָס פאַר א סצענע?

— האָט זי דיר נאָרנישט ניט ערציילט?

— נאָרנישט.

— נו נעווייס... א נאַר וועט זי זיין? זי וועט דיר גיין דערציילן?

— אבער וואָס איז געווען?

וועקסלער האָט זיך געזעצט אויף דער באַנק, האָט געשמייכלט מיט זיין סאַרקאַסטיש שמייכעלע וואָס האָט געשריען א קול אזן זיך געזעצט: "ניין, מאַכט פריינט דאָס כלום אין דיינו'ס אדערן.

— נעץ זיך.

דיינו האָט זיך געזעצט.

אזן וועקסלערס האָט געגומען אויס־באַלן ווי ער האָט איין כאַל אזן אַ אַוטס פאַרבראַכט מיט סיידיס ביי אַ אין צימער, האָט געגעבן אַנצוהערן אַז ער איז געווען מיט איר אינגאַנצן, אזן סיידי האָט שטאַרק געלאַכט. האָט געטרונקען אזן פאַרבראַכט, פּלוצלינג האָט זי אויסגערופן:

— א, איך האָב שיר פאַרגעסן, איך בין דאָך פאַר'ק'ט!

אזן וועקסלער האָט גלייך געקוקט דיינו'ן אין די אויגן, אריין אזן האָט אים דערציילט מיט אלע פרטים, ווי זי האָט אים געזאָגט אַ בריוו פון דיינו, ווי זי האָט דערביי געלאַכט פון דעם נאַאיווען דאַרפס־בחור. וואָס ער דער־קלערט זיך איר אין ליבע, אזן זיך געוויצט אויף זיין חשבון. דאָן האָט וועקסלער איר געפרעגט, וואָס זי דר־פעגט צו טאָן אזן זי האָט געזאָגט: זי וועט אַנגעמען זיין ריבע אזן וועט אים אויסמאַכן.

דיינו איז געזעסן, ווי מישוגע. ער האָט געהערט אזן געפיהלט, ווי יעדעס וואָרט שניידט זיין הייז מיט מעס־סער. אבער אין הארץ האָט אלץ גע־שריען א קול אזן זיך געזעגערט: "ניין, ס'קען ניט זיין..."

אזן וועקסלער האָט ווייטער דער־ציילט. האָט גערעדט מיט גלאַטיקע ריידעלאַך. דערציילט ווי ער האָט זיך געגנומען קרינען מיט איר, ווי ער האָט איר געזאָגט, אז עס איז ניט שיין אזוי אַפּצוגאַרן א מענטש...

— כ'האָב איר געזאָגט: מילא, וואָס דו ביזט ביזטו, אבער אזוי חזק מאַכן פון א מענטש, אזן מיין א פריינט — דאָס וועל איך ניט דערלאָזן.

אזן זי האָט זיך געהאַלטן ביי אירן: זי וועט פאַרן אהער... וועט כאַן וואָס איר וועט גלוסקן אזן טאַטער וועט עס גיין אויך מיטן טאַטן זיינעם וואָס קאָן זיך אַמאָל איינ'עקשנ'ען וועט זי נעמען וואָס זי וועט קאָנען...

דאָ האָט שוין דיינו ניט אויסגעהאַלטן. ער האָט געזעגערט: אזן איצט האָט זיך וועקסלער באַקלאָגט — איצט וואַרפט זיך אויף מיר? פאַר מיין פריינטשאַפט! פאַר מיין וועלן אויסהיטן דיך?

אזן זיין פאַרצווייפלונג האָט דיינו איצט געגלייכט זייגע ווערטער, די ווערטער זייגען ווי טראָפּנס פון געפאַלן אין זיין הארצן אזן האָבן אים פאַר־סם'מ.

וועקסלער האָט ווייטער גערעדט:

— אַלרייט! איך פאַר נאָך הייגט אויוועק!

דיינו האָט אויפגעהויבן זיין קאָפּ. מיט פאַרוויינטע אויגן האָט ער גע־קוקט אויף אים. ער האָט אויסגע־שטרעקט די הענט אזן געשפּעטשט:

— זיי מיר מוחל... זיי מיר מוחל!

וועקסלער איז צוגעגאַנגען צו אים. ער האָט אַנגענומען זייגע הענט. דייגוס קאָפּ איז געפאַלן צו זיין בריוסט:

— זיי מיר מוחל!... איך ווייס ניט... איך ווייס ניט וואָס עס טוט זיך מיט מיר...

— אַלרייט. איך בין דיר מוחל... אַלרייט...

אזן אויף וועקסלערס פּנים איז אַרויס אַ טריאומפירנדיקער שמייכל... דייגוס איז זיין געגאַנגען.

איז ווער האָט זיך אין אזא צייט אומגעקוקט אויף דעם אייגן פאַרליבטן מאַריסן? דאָס אינגל איז געווען אינ־נאַנצן עלנט אזן אַליין. ער איז אַרומגע־נאַנגען באַזונדער, איז געווען פאַר־וואונדערט אין דער טיפעניש פון זיין נשמה. דאָס לעבן איז פאַר אים גע־וואָרן אַן אויסזין. זיין ערשטע ליבע איז דערשלאָגן געוואָרן. עסטעלא איז מער ניט געווען אין דער נעגנט. קיינ־מאָל וועט זי שוין ניט צוריקקומען. ער האָט ניט אויף וואָס צו וואַרטן. ער האָט ניט אויף וואָס צו האָפן... ער האָט פאַרוואָרן דאָס שפּיל אויף דער פיאַנאָ. האָט זיך מיט גאַרניט מער אינ־טערעסירט. האָט גאַנצע טעג אַרומגע־באַנגען איבער פעלדער. אין נאַכטן ווערטר. פלעגט זיצן שעהן לאַנג אויף אַן אָרט אזן זיך ניט רירן. די מרה שחורה איז אים געוואַקסן. אַפּט האָט ער טשיל נאָר לאַנג געוויינט.

" וואָלט ער געהאַט פאַר וועמען זיין הארץ צו עפענען, וואָלט ער געהאַט א נאַענטן וואָס זאָל אים קאָנען טרייסטן וואָס זאָל אים מיט וואָרימע רייד אויס־הייבן זיין פאַרוואונדעטע נשמה, קאָן זיין אז ער וואָלט געקומען צו זיך. אבער אזא נאַענטער איז ניט געווען דעם פאַטער איז געווען פאַרנומען מיט זיינע טראַכטונגען. מיט איינגעע לייד.

זי וועט אַנגעמען זיין ריבע אזן וועט אים אויסמאַכן.

דיינו איז געזעסן, ווי מישוגע. ער האָט געהערט אזן געפיהלט, ווי יעדעס וואָרט שניידט זיין הייז מיט מעס־סער. אבער אין הארץ האָט אלץ גע־שריען א קול אזן זיך געזעגערט: "ניין, ס'קען ניט זיין..."

אזן וועקסלער האָט ווייטער דער־ציילט. האָט גערעדט מיט גלאַטיקע ריידעלאַך. דערציילט ווי ער האָט זיך געגנומען קרינען מיט איר, ווי ער האָט איר געזאָגט, אז עס איז ניט שיין אזוי אַפּצוגאַרן א מענטש...

— כ'האָב איר געזאָגט: מילא, וואָס דו ביזט ביזטו, אבער אזוי חזק מאַכן פון א מענטש, אזן מיין א פריינט — דאָס וועל איך ניט דערלאָזן.

אזן זי האָט זיך געהאַלטן ביי אירן: זי וועט פאַרן אהער... וועט כאַן וואָס איר וועט גלוסקן אזן טאַטער וועט עס גיין אויך מיטן טאַטן זיינעם וואָס קאָן זיך אַמאָל איינ'עקשנ'ען וועט זי נעמען וואָס זי וועט קאָנען...

דאָ האָט שוין דיינו ניט אויסגעהאַלטן. ער האָט געזעגערט:

— אזן איצט האָט זיך וועקסלער באַקלאָגט — איצט וואַרפט זיך אויף מיר? פאַר מיין פריינטשאַפט! פאַר מיין וועלן אויסהיטן דיך?

אין זיין פאַרצווייפלונג האָט דיינו איצט געגלייכט זייגע ווערטער, די ווערטער זייגען ווי טראָפּנס פון געפאַלן אין זיין הארצן אזן האָבן אים פאַר־סם'מ.

וועקסלער האָט ווייטער גערעדט:

— אַלרייט! איך פאַר נאָך הייגט אויוועק!

— האָסטו געזען, ווי מיינסטו האָ־בען זיי געטאָן אין וואַלד? תפילין גע־שריען? האָסטו געזען ווי צערודערט זיי זייגע געזען? הא? האָסט זיי דאָך כמעט ביי די הענט געפאַסט! אזן סיידי — זי איז דאָך אַן אויסגעלאַסע־נע!

א ווילדער רעווע האָט זיך אַרויסגע־ריסן פון דייגוס האַלז. ער האָט זיך א וואָרף געגאָן אויף וועקסלערן. זיי־נע הענט האָבן זיי מיט קלאַמערס אַרומגעכאַפּט וועקסלערס האַלז. וועקס־לערס אויגן זייגען גרויס געוואָרן. דאָס פּנים האָט זיך באַנאָמען מיט שרעק. נאָר לייך האָט ער מיט זייגע הענט אָנגעכאַפּט דייגוס. האָט זיי גענומען דייגוס. דייגוס האָט נאָכגעלאָזט זייגע גע־קרעכטע פינגער אזן וועקסלער האָט שווער איבערגעכאַפּט דעם אָטעם.

— וואָס ווילסטו טאָן?

דייגוס האָט אַראָפּגעלאָזט דעם האַפּ אזן וועקסלער'ס האַלז אים פון זיך א שטיין געטאָן אויסשייעגדיק:

— אומגלייקלאַכער!

דייגוס איז אויפגעפאַלן אויף דער באַנק. האָט זיך געקאַרטשעט אין דרייי־ען האָט באַהאַלטן דאָס פּנים אין די הענט.

אזן וועקסלער איז געשטאַנען איבער אים. האָט שווער געאָטעמט אזן גע־האַלטן מיט ווערטער וואָס זייגען גע־פאַלן ווי שטייגער אויף דייגוס קאָפּ.

— זי איז אַן אויסגעלאַסענע...

— זי איז אַן אויסגעלאַסענע... איך קאָן אויף דעם ערות זאָגן... איך ווייס עס... זי האָט געוואָרן פון דיר פשוט אויסגאַרן געלט... זי האָט עס געוואָלט נאָן אויך מיט דיין פאַטער... דו שוטה! האָסטו דען ניט געזען ווי זי האָבן אויסגעזען? זי האָט בלוטרשט גע־ווייגט... אזוי זייגען זיי... ווי דערוועקן ליבע, ליידנשאַפט, פייגנשאַפט דורך טרערן... איך האָב זיך געקריגט מיט איר, איך האָב געזאָגט, אז איך וועל עס ניט דערלאָזן, איך האָב איר אפילו א פאַטש געטאָן. יאָ, א פאַטש געטאָן... איך האָב געמיינט, אז זי וועט אהער ניט פאָרן... אבער זי האָט זיך אויסגע־האַלטן פון מיר א פאַר טעג אין הערנאָר געפאָרן... הערנאָר בין איך געקומען כמעט אומגעבעטן... אזן אז זי האָט מיך דערזען... אז זי האָט דערזען אז די שפּיל איז פאַר דעם טייוול איז זי אויוועק... איצט פאַרשטייסטו שוין?

דייגוס האָט זיך געפאַרטשעט אין דרייען ער האָט געוויינט אזן געצי־טערט:

— אזן איצט האָט זיך וועקסלער באַקלאָגט — איצט וואַרפט זיך אויף מיר? פאַר מיין פריינטשאַפט! פאַר מיין וועלן אויסהיטן דיך?

אין זיין פאַרצווייפלונג האָט דייגוס איצט געגלייכט זייגע ווערטער, די ווערטער זייגען ווי טראָפּנס פון געפאַלן אין זיין הארצן אזן האָבן אים פאַר־סם'מ.

וועקסלער האָט ווייטער גערעדט:

— אַלרייט! איך פאַר נאָך הייגט אויוועק!

— האָסטו געזען, ווי מיינסטו האָ־בען זיי געטאָן אין וואַלד? תפילין גע־שריען? האָסטו געזען ווי צערודערט זיי זייגע געזען? הא? האָסט זיי דאָך כמעט ביי די הענט געפאַסט! אזן סיידי — זי איז דאָך אַן אויסגעלאַסע־נע!

א ווילדער רעווע האָט זיך אַרויסגע־ריסן פון דייגוס האַלז. ער האָט זיך א וואָרף געגאָן אויף וועקסלערן. זיי־נע הענט האָבן זיי מיט קלאַמערס אַרומגעכאַפּט וועקסלערס האַלז. וועקס־לערס אויגן זייגען גרויס געוואָרן. דאָס פּנים האָט זיך באַנאָמען מיט שרעק. נאָר לייך האָט ער מיט זייגע הענט אָנגעכאַפּט דייגוס. האָט זיי גענומען דייגוס. דייגוס האָט נאָכגעלאָזט זייגע גע־קרעכטע פינגער אזן וועקסלער האָט שווער איבערגעכאַפּט דעם אָטעם.

— וואָס ווילסטו טאָן?

דייגוס האָט אַראָפּגעלאָזט דעם האַפּ אזן וועקסלער'ס האַלז אים פון זיך א שטיין געטאָן אויסשייעגדיק:

— אומגלייקלאַכער!

דייגוס איז אויפגעפאַלן אויף דער באַנק. האָט זיך געקאַרטשעט אין דרייען האָט באַהאַלטן דאָס פּנים אין די הענט.

אזן וועקסלער איז געשטאַנען איבער אים. האָט שווער געאָטעמט אזן גע־האַלטן מיט ווערטער וואָס זייגען גע־פאַלן ווי שטייגער אויף דייגוס קאָפּ.